خوێندنەوەیەك بۆ یەكی ئایارەكانی ئەمساڵ
هۆڵەندەو كوردستان بۆ نموونە

عەلی مەحمود محەمەد

2005-5-20

ساڵانە ئێمە گوێ بیستی هەواڵی ئەو بەرەو ڕووبونەوانە دەبین لە جیهاندا دەگوزەرێن لە ڕۆژی یەكی ئایاردا , دەزگاكانی هەواڵنێری جیهانی ئەو ڕۆژە هەواڵەكانییان مسۆگەرە و شوێنەكانیش دیارن , ئەزییەتێكی وا ناكێشن بەدوای پەیدا كردنی هەواڵدا , ئەو ڕۆژە شەقامەكانی جیهان , لە تۆكیۆوە بۆ نواكشۆت بوونە بە سەنگەر , سەر شەقامە ڕاقییەكان و كوچەو كۆڵانە هەژارنشینەكانی قەراغ شارەكان دەبنە باریكارد , لە ڕۆژی 1 ئایاردا جیهان وێنەی جەنگێكی چینایەتی سەرانسەری بەخۆوە دەگرێت . لە ساڵی 1886 وەوە جیهان ئەم نەرێتەی بەخۆوە گرتووە . ئەگەر لە ژاپۆن و كۆریاو هیندستان كرێكاران بە ملیۆن برژێنە سەر شەقامەكان ئەوا لە وولاتانی دیكەش سەدان و هەزاران هاتونەتە سەر جادەو داخوازە چینایەتییەكانییان ڕادەگەیەنن . داخوازەكانیش لە هەموو وولاتاندا بە گوێرەی هەلومەرجی خەبات جیایە , لە ئەندەنوسیا ئەگەر كرێكاران داوای بە فەرمی كردنی ڕۆژی 1 ئایار بكەن , ئەوا لە مۆریتانییا داوای زیادكردنی موچە بە ئەندازەی 500٪ دەكەن .

ئەوەی لە كوردستاندا سەرنجم داوە , لە دوای ڕاپەڕینەوە یەكی ئایار بەلاڕێدا براوە , لەجیاتی ئەوەی ئەم ڕۆژە بكردرێتە ڕۆژی هێنانە مەیدانی هێزی چینایەتی كرێكاران و ناڕەزایەتی دەربڕین بەرامبەر چەوساندنەوەو نا دادییەك كە لە كۆمەڵ دەگوزەرێت , لە بەرامبەردا ئەم ڕۆژە كراوەتە ڕۆژی ئاهەنگ گێڕان و گۆرانی گووتن , بەمەش هەموو سیمایەكی ناڕەزایەتی لەم ڕۆژە چینایەتییە سەنراوەتەوە , لایەنە چەپ و سانديكا زەردەكان ڕۆڵییان لەم گۆڕانكارییەدا بینییوە , هەندێكییان لەبەر ئەوەی بونەتە بەشێك لە دەزگای دەسەڵاتدار وەك حشك و زەحمەتكێشان و پارتی كار نەیانتوانییوەداوا لە كرێكار بكەن بێنە سەرجادەو ناڕەزایەتی دەربڕن , بۆیە 1 ئایارییان گواستۆتەوە بۆ هۆڵە داخراوەكان , لە بری خۆپیشاندان و ناڕەزایەتی مشتێك دروشمی دیماگۆگی و چەند گۆرانییەكییان پێشكەش بە یادەكە كردووە , لە بری ئەوەی ئێش و ئازارەكانییان دەرخەن و داخوازەكانییان بەرز كەنەوە , مەراسیمەكەیان كردووە بە ئەڤییوون و ڕۆژەكەیان لەبار بردووە .

ئەوانی دیكە چەپە پەرەگیرەكانن , ئەمانیش ئەوەندەی لە 1 ئایاردا هەوڵییان داوە خۆیان مەترەح بكەن , ئەوەندە ئاگایان لە فەلسەفەی بوونی ئەو ڕۆژە نەبووە , ئەوەندەی بانگەشەیان بۆ نوری گەرمییانی كردووە نیو ئەوەندە نەیان وێراوە لەم یادەدا وەك سەرجەم جیهان خۆپیشاندان ساز كەن و بێنە سەر جادە , چونكە زانییوییانە ئەگەر لە گلكەند 10000 بۆ ئاهەنگەكانییان كۆ بێتەوە , لە شێخەڵا 10 كەس ناكەوێتە دوای خۆپیشاندانەكانییان , بۆ سەلماندنی بوونی خۆ 10000ەكە پێویستترە , ئەگەر ئەو ژمارەیە جەماوەری نوری گەرمیانیش بێت .

سانديكا زەردەكانیش بەشێكن لە دامودەزگای پارتە دەسەڵاتدارەكانی كوردستان , ئامانجییان ئەوەیە چینی كرێكار لە كوردستان سانديكای سەربەخۆی خۆی پێك نەهێنێت , هەموو كارەكانیشییان بۆ ئەو جۆگەلەیە دەگەڕێتەوە . بۆیە بێ دودڵی دەتوانم بڵێم لە دوای ڕاپەڕینەوە, لە كوردستانی باشوردا , ئەوەی بەناوی 1 ئایار كراوە تەنها بۆ شێواندنی ناوەڕۆكی ئەو ڕۆژە بووە .

1 ئایار ڕۆژی هاوپشتی و یەكێتی و ناڕەزایەتی چینی كرێكارە , نەك جەژن و ئاهەنگ گێڕان و گۆرانی گوتن . لەم دنییای نا دادپەروەرییەدا , كرێكاران جەژنییان بۆ چییە ئەگەر بۆ ساردكردنەوەیان نەبێت لە خەبات , ئەگەر ئەڤیونێك نەبێت بۆ سڕ

کردنییان , جەژن لە خۆشیدا و لەپاش سەرکەوتنەکان بوونی دەبێت , بەڵام لە سەردەمی کۆیلەبوون و نا یەکسانی و چەوساندنەوەدا , بوونی جەژن لە گاڵتە جاڕی بەولاوە شتێکی کە نییە .

کاتێك ئەمساڵ یادی 1 ئایاری شارەکانی سنەو ئامادم بینی , بۆم دەرکەوت کرێکارانی کوردیش درکییان بە ماهییەتی ئەو ڕۆژە کردووە , ڕژانە سەر شەقامەکان و بەرز کردنەوەی داخوازە کرێکاریەکان ئایاری لە کوردستاندا گەڕاندەوە ڕاستە ڕێی خۆی , ئەمەش مژدە بەخشە بۆ ساڵانی داهاتوو , 1 ئایار لە ڕۆژی بەنج کردنی چینی کرێکارەوە بکرێتەوە بە ڕۆژی ناڕەزایەتی چینی کرێکار دژ بە سستەمی سەرمایەداری لە کوردساندا . ئایار بەرگی ڕاستەقینەی خۆی پۆشییەوە.

ئەزموونی هۆڵەندە

لەو ئەزمونەی 7ساڵە لە هۆڵەندە هەمە کە 6 ساڵی بەشداری یەکی ئایارم کردووە , کۆمەڵێك سەرنجم بۆ دروست بووە .

- بەشی زۆری بەشداربووان خەڵکانی ناهۆڵندیین (بە پلەی یەکەم تورك) .
- ساڵانە هێزی بەشدار بوو کەم دەبنەوەو دەچنە ئاو , لە بەرامبەردا بێکاری زیاد دەکات و ئاستی ژییانی کەم دەرامەتانی کۆمەڵ لە دابەزینە .
- لایەنە چەپە هۆڵەندییەکان نەك بە ئاستی ژمارەی دەنگەکانی هەڵبژاردن , بەڵکە بە ژمارەی ڕێکخراوو حیزبەکانیشییان ئامادە نابن , خەڵکی بیانی زۆرجار لافیتەکانییان بۆ هەڵەگرن .
- کۆمەڵە کەسێکی دیاریکراو ساڵ بە ساڵ ئامادە دەبن , دەم و چاوەکان دوبارە دەبنەوە , هێزی نوێ لە لاوان و کرێکاران پەیوەست نابن پێوەی , نیشانەی مەرگی هەموو بزووتنەوەیەك ئەوەیە خوێنی نوێ پەیوەست نەبێت پێوەی .
- هەندێك لایەنی مارکسستی پەرگیر پاوانی مەراسیمەکە دەکەن , نەیانتوانیووە بیکەنە ڕۆژی کرێکاران , لە هۆڵەندە زۆرجار خۆپیشاندانی سەدان هەزاری ئەنجامە درێت دژ بە بێکاری و داخوازە جەماوەرییەکان ,بەڵام ئەو هێزانە بەشداری 1 ئایار ناکەن , ئەم دابڕانە لە نێوان 1 ئایار و داواکارییە کرێکارییەکان سروشتی نییە , ڕۆژی 1 ئایار ڕۆژی ناڕەزایەتی و یەکێتی هەموو کرێکارانە بەهەموو تەوژم بۆچونە سیاسییەکانەوە , نەك ڕۆژی یەکێتی مارکسیستەکان .
- هەندێك هێزی پۆپۆلیست وەك پەکەکە و پڵنگەکانی تامیل لە لایەنە مارکسیستەکان چالاکترن , ئەمەش دەربڕی ئەوەیە لە ئایندەدا دەشێت بزووتنەوە پۆپۆلستی و جەماوەرییەکان ببنە لایەنی کاریگەری گۆڕانکاری .
- عێراقییەکان و کوردەکان زۆر بە لاوازی بەشداری دەکەن , لە چەند گروپی چەند کەسی تێپەڕ ناکەن , ئەوانیش ئەوەندەی خەریکی وێنە گرتنن بۆ بڵاوکردنەوەکانییان , ئەوەندە ئاگاداری دروشمی یادەکە نین . ئەمساڵ حکك بە باڵی ئێرانی و عێراقییانەوە چەند کەسێکییان بەشدار بوون , ساڵانەش گروپێکی بەو ئەندازەیەی کۆمەڵەی زەحمەتکێشانی شۆڕشگێڕی کوردستان بەشدار دەبن و لە دەستەی ئامادەکاریشدان هەموو ساڵ . کەچی(حیزبی شیوعی کوردستان) حشك و لایەنە چەپەکانی دیکە بەو ئەندازەیەش بەشداری ناکەن , لە وولاتانی دیکەش هەروایە , ئەو لایەنانە ئەگەر ساڵانە نەتوانن بەشداری 1 ئایار بکەن ئیتر ڕێکخستن و پارتایەتی لەو وڵاتانە بۆچی دەکەن؟؟؟؟ .

هیوادارم ئایاری ساڵی داهاتوو هەموو کوردستان ببێت بە سنەو , سنەش لە حیجاب و سەرکوت ڕزگاری بوبێت.

یەکی ئایاری سنە

هێزو لایەنە چەپەکانی هۆڵەندە

PARTY			PERIODICALS	CONTACT	IDEOL.	INTERNAT.	ELECTION Parl. '03	OTHER
Democrats66	Democraten66	D66		e-mail	left. lib.	Liberal International	4.07%	f. 1966
Free League	Vrije Bond		Buiten de Orde	e-mail	anar. syn.		no part.	f. 1990
Green Left	GroenLinks		GroenLinks Magazine, De Helling	e-mail	green left.	EFGP, NELF, Ex-CI (CPN)	5.14%	f. 1989 by four parties
Group of Marxist-Leninists/Red Morning	Groep van Marxisten-Leninisten/Rode Morgen	GML/Rode Morgen	Rode Morgen	e-mail	mao.	ICMLPO[M]	no part.	f. 1976
Humanist Party	Humanistische Partij			e-mail		IH	no part.	f. 1984
Independent League of Trade Organizations	Onafhankelijk Verbond van Bedrijfsorganisaties	OVB	Nieuwe Strijd	fax: +31-10-4771865	anar. syn.		no part.	f. 1948
International Communist Current	Internationale Kommunitische Stroming		Wereld Revolutie		left. com	ICC	no part.	
International Socialists	Internationale Socialisten		De Socialist	e-mail	tro.	IS	no part.	f. 1980s

Labour Party	Partij van de Arbeid	PvdA	Nieuwsbrief	e-mail	soc. dem.	SI, PES	27.26%	f. 1894 as Social Democratic Workers' Party
League for the Fourth International		LFI			tro.	LFI		f. 2002
New Communist Party of the Netherlands	Nieuwe Communistische Partij van Nederland	NCPN	Manifest	e-mail	stal.	ICS	0.050%	f. 1992 by group that split from Communist Party of the Netherlands (CPN)
New Workers Party, marxists-leninists Setup Organization	Nieuwe Arbeiderspartij - marxisten leninisten Opbouworganisatie	NAP-ml Opbouworganisatie	Rode Tribune	e-mail	stal.	CIML	no part.	
Pacifist Socialist Party '92	Pacifistisch Socialistische Partij '92	PSP'92	Socialistisch Initiatief	e-mail	left. soc.		no part.	f. 1992 as split from PSP
Socialist Alternative Politics	Socialistische Alternatieve Politiek	SAP	Grenzeloos	e-mail	tro.	USFI	no part.	f. 1974 as International Communist league (IKB)
Socialist Party	Socialistische Partij	SP	Tribune	e-mail	left. soc., ex-mao.	NELF	6.32%	f. 1971 as Communist Party of the Netherlands/Marxist-Leninist
Offensive	Offensief		Offensief	e-mail	tro.	CWI	no part.	f. 1977
The Greens	De Groenen			e-mail	green	EFGP	no part.	f. 1983
United Communist Party	Verenigde Communistische Parti	VCP		e-mail	com.		no part.	f. 1999 as split from NCPN
Women's Party for Feminist Politics	Vrouwenpartij voor Feministische Politiek			e-mail	feminist		no part.	f. 1989

Parties probably disbanded
Country-wide Anarchist Co-opration Association (Landelijk Anarchisties Samenwerkingsverband, LAS), Marxist-Leninist Party of the Netherlands (establishing) (Marxistisch-Leninistische Partij Nederland (in oprichting), MLPN)